

בס"ד. ש"פ שמיני, פרשת פרה, מבה"ח ניסן, ה'תשי"א

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר הוי' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חוקת התורה אשר צוה הוי' גו' ויקחו אליך פרה אדומה גו'. וצריך להביך טעם כפל הלשון וידבר הוי' גו' אשר צוה הוי', והול"ל וידבר הוי' גו' דבר אל בני ישראל גו'. ועוד זאת, למה נאמר ב"פ הוי', ולא נאמר וידבר הוי' גו' זאת חוקת התורה אשר צויתי וכיו"ב. והנה במדרש³ איתא אמר שלמה על כל אלה (כל שאר מצוות התורה) עמדתי (שהשיג טעמיהם), ופרשת פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני⁴. וצריך להביך, שהרי בין מצוות התורה יש עוד מצוות שהם בסוג דחוקים, ובמה שונה מצות פרה אדומה, שאת טעמי כל המצוות, כולל החוקים, השיג שלמה המלך, ודוקא על פרה אדומה אמר והיא רחוקה ממני. ועוד איתא במדרש⁵ על הכתוב ויקחו אליך, אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חוקה. וגם בזה צריך ביאור⁶, דמשמע מזה, דבשאר חוקי התורה יש עוד שיודעים טעמיהם, עכ"פ יחידי סגולה, וא"כ אינו מובן מדוע דוקא מצות פרה אדומה אינם יודעים טעמה, ורק למשה נתגלה טעמה.

(ב) והענין הוא⁷, דהנה כתיב⁸ והחיות רצוא ושוב, דהפירוש הפשוט בזה הוא דקאי על חיות הקודש שהם בבחי' רצוא ושוב. אמנם יש עוד פירוש בזה⁹, שקאי על האור והחיות האלקי שהוא בבחינת רצוא ושוב. ושני הפירושים עולים בקנה אחד, כי, הטעם על זה שחיות הקודש הן ברצוא ושוב, הוא, משום שהחיות האלקי המהווה ומחי' את

(7) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה תרס"ה (שם ע' רכה ואילך). ד"ה אור לארבעה עשר עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' קמג ואילך).
(8) יחזקאל א, יד. לקו"ת חוקת נו, ב ואילך.
(9) ראה אוה"ת תרומה ס"ע א'שנו ואילך. במדבר (דרושים לשבועות) ס"ע קלט ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' רג. ועוד.

(1) חוקת יט, א"ב.
(2) ראה לקו"ת חוקת נו, א. אוה"ת חוקת (כרך ה) ע' א'תריז. שם ע' א'תרכא. ד"ה זאת חוקת תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' ונח). תער"ב (המשך תער"ב ח"א ע' מא). תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' רכד). ועוד.
(3) במדבר"ר פ"ט, ג.
(4) קהלת ז, כג.
(5) במדבר"ר שם, ו.
(6) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 230.

העולמות הוא בבחינת רצוא ושוב, וחיות זה הוא בכל העולמות, מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין, ובכללם גם המלאכים שנקראו חיות הקודש, וכיון שכל פועל יפעול פעולתו כמוהו, הנה החיות האלקי שמחי' אותם פועל בהם שיהיו בבחי' רצוא ושוב. וגם הנבראים שלמטה שנראים ליש ודבר נפרד בפ"ע יש בהם ג"כ ענין רצוא ושוב, וזהו ענין דפיקו דליבא¹⁰. אך יש הפרש בין הנבראים שלמטה לחיות הקודש, שחיות הקודש (וכן כל הנבראים העליונים) שמרגישים את החיות האלקי ובמילא גם את הרצוא ושוב שבו, הנה אצלם הרצוא ושוב הוא בגילוי, משא"כ הנבראים שלמטה שאינם מרגישים את החיות האלקי, הנה ענין הרצוא ושוב הוא בהעלם אצלם. והיינו, שבענינים שאינם תלויים בבחירתם, כמו דופק הלב, הרי ישנו אצלם ג"כ ענין רצוא ושוב, אבל בענינים התלויים בעבודתם אין אצלם (בגלוי) הענין דרצוא ושוב.

ג) וביאור הענין הוא, דהנה ידוע שהאור והחיות המחי' עולמות ונבראים הוא בבחינת הארה בלבד, וכמ"ש¹¹ מלכותך מלכות כל עולמים, דענין המלכות הוא הארה בעלמא, דמלך שמו נקרא עליהם¹², וכמו שהשם הוא הארה בעלמא שאינו נוגע לעצמו כלל, כך הוא ענין החיות האלקי שמחי' את העולמות. והנה, ההארה הזאת שנמשכת בעולמות, מאחר שהיא הארה בלבד בהכרח יש לה שרש ומקור שממנו היא נמשכת, ובהיותה כלולה במקורה ה"ה באופן נעלה יותר, לכן הנה הארה זו היא בבחינת רצוא לעלות ולהכלל בשרשה ומקורה. ולאחר הרצוא ישנו ענין השוב, והיינו לפי שהכוונה העליונה היא שיהי' גילוי האור למטה להאיר בעולמות, ולכן היא בבחינת שוב. ונמצא שאותה הסיבה שגרמה לתנועה דרצוא, דהיינו הרגש מקורו, היא הגורמת לשוב, שהרי המקור רוצה שהאור יאיר למטה. ומה שיש נבראים שאינם בבחינת רצוא ושוב, הרי זה מפני שאין אצלם הרגש המקור ודביקות במקור. וכן הוא גם בנשמות, דהגם שידוע¹³ שנשמות הם מה שאלקות נעשה נברא, מ"מ, ה"ה בגדר נברא, ולכן אינם תמיד בתנועה דרצוא ושוב, ועוד זאת, דלפעמים הנשמות הם בתנועה דעבודת ה' ולפעמים אינם בתנועה זו. וטעם הדבר, כי, משנת"ל שהחיות הוא בבחי' רצוא ושוב להיותו בבחי'

13) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קיד, ד ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקמו ואילך.

10) תקו"ז תס"ט (קה, א). וראה לקו"ת פקודי ה, ד. ז, ד ואילך. ובכ"מ.
11) תהלים קמה, יג.
12) ע"פ פיוט ארון עולם.

הארה בלבד, הרי זה רק סיבה בלבד שיהי' אצלם רצוא ושוב, ונוסף לזה צריך להיות גם הרגש המקור ודביקות במקור, ולכן, הנבראים שאינם מרגישים את מקורם, אינם בחי' רצוא ושוב. וזהו שבנשמה עצמה, שחמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה¹⁴, הנה בחי' חי' יחידה שבנפש, שהיא חבוקה ודבוקה כך¹⁵, היא תמיד בתנועה דרצוא ושוב, משא"כ בחי' נר"נ אינם תמיד בבחינת רצוא ושוב, ובשביל זה צ"ל עבודה ויגיעה דוקא. וכן הוא גם באורות וכלים, שהאורות שהם בבחינת דביקות ניכרת¹⁶, הם בבחי' רצוא ושוב, משא"כ הכלים שאינם בבחינת דביקות ניכרת במקורם, הנה מצד עצמם אינם בבחינת רצוא ושוב, ורק האור מגלה בהם שיהיו בבחי' רצוא ושוב. ועוד זאת, שענין זה שהכלים מצד עצמם אינם בבחי' רצוא ושוב, הוא סיבה נוספת לענין הרצוא ושוב שבאור, דכיון שהכלים אינם בבחי' רצוא ושוב, הרי הם ענין הפכי מהאור, ולכן האור הוא בבחי' רצוא, וגם כשנמשך האור בבחי' שוב להתלבש בכלים, הרי כיון שבא (ער טרעפט אָן) בענין שהוא הפכי ממנו, אינו יכול להיות בבחי' התיישבות ממש, וגם ההתיישבות אינה אלא לפי שעה בלבד. וכמו בגוף ונשמה, דכיון שהם שני הפכים, והתקשרותם היא רק בכח המפליא לעשות¹⁷, לכן הנה חיות הנשמה בגוף היא בדרך רצוא ושוב. וכמו"כ באורות וכלים, כיון שהכלים הם הפכיים מהאורות, לכן המשכת האורות בהכלים היא בדרך רצוא ושוב. והרצוא ושוב שבאורות מגלה גם בהכלים שיהיו בבחי' רצוא ושוב.

ד) **ובזה** יובן ענין זאת חוקת התורה, דחוקה הוא לשון הנהגה¹⁸, כמו חוקות שמים וארץ¹⁹, והיינו שהנהגת התורה היא בבחינת רצוא ושוב²⁰, וכמ"ש²¹ מימינו אש דת למו, דימין הוא בחינת המשכה, בחינת שוב, ואש דת הוא בחינת העלאה, כמו האש שדרכו לעלות למעלה²² דהיינו בחינת רצוא. ומזה נמשך גם במעשה המצוות, דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה²³, שגם המצוות הם בבחי' רצוא ושוב, שזהו"ע מצוות עשה ומצוות לא תעשה, דמ"ע שהם בדרך קום ועשה הם בחי' שוב, ומצוות לא תעשה שענינם הוא שב ואל תעשה הם בבחי'

14) ב"ר פ"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז.
 15) פיוט דהושענות (יום ג').
 16) ראה סה"מ תרס"ב ע' רכט. תש"ד ע' ס"ע רכז ואילך.
 17) ובכ"מ.
 18) ראה רמ"א אר"ח ס"ו.
 19) לקו"ת חוקת שם נו, סע"ב.
 20) ירמ"י לג, כה.
 21) לקו"ת שם נו, ב. סה"מ תרס"ה שם ס"ע רכז ואילך.
 22) ברכה לג, ב.
 23) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ב.
 24) ב"ק יז, א. וש"נ.

רצוא. וכן הוא גם בפרה אדומה שענינה הוא רצוא ושוב²⁴, שהרי מי חטאת יש בהם אפר ומים חיים, דאפר שנעשה ע"י שריפת הפרה הו"ע הרצוא, ומים חיים הם בבחינת שוב, שהרי מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך²⁵. והטעם שדוקא פרה אדומה נקראת חוקת התורה הוא לפי שיש יתרון בהרצוא ושוב דפרה אדומה על הרצוא ושוב דשאר המצוות, שבשאר המצוות הוא בדרך פרט, שיש מצוות שהם בבחי' רצוא ויש מצוות שהם בבחי' שוב, משא"כ פרה אדומה היא מצוה אחת כללית שיש בה ב' הענינים דרצוא ושוב.

אמנם עדיין אינו מובן מה שמצינו במשה ובשלמה שהשיגו טעמי כל שאר המצוות, ורק במצות פרה אדומה הנה למשה אמר הקב"ה לך אני מגלה טעם פרה, ושלמה אמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דלכאורה, אם מעלת פרה אדומה היא רק כמעלת הכלל על הפרט, הרי כשהשיג שלמה את כל המצוות, דהיינו הפרטים, למה לא השיג בדרך ממילא את הכלל, שהרי אין בכלל אלא מה שבפרט²⁶. וכן אינו מובן מה שאמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה ולא לאחר, דכיון שאחרים משיגים את כל הפרטים, מהו החידוש בכך שנתגלה למשה הכלל. ובהכרח לומר, שהרצוא ושוב דפרה אדומה הוא באופן נעלה יותר מבשאר כל המצוות.

(ה) **אך** הענין הוא²⁷, דהנה משנת"ל שסיבת הרצוא ושוב הוא מצד הרגש מקורו, הרי יש בזה הגבלה, כיון שתלוי באופן הרגש מקורו ולפי העילוי של מקורו, שכל זה שייך גם כאשר המקור הוא באופן שיש לו שייכות אל הזולת, שזהו אור הממכ"ע, כידוע שכללות אור הממכ"ע, גם במדריגות היותר נעלות שבו, יש לו שייכות אל הזולת, והיינו לפי שהמשכת האור דממכ"ע הוא ע"י הצמצום, דהרי ראשית גילוי הקו הוא ע"י הצמצום הראשון²⁸ שהו"ע סילוק האור ואח"כ נמשך הקו בדרך דילוג. ועם היות שהמשכת הקו הוא ע"י שחזר והאיר מבחי' האוא"ס שלפני הצמצום, מ"מ, הרי זה ע"י הפסק הצמצום דוקא²⁹. ולכן הקו, הגם

ואילך. וראה גם ספר השיחות תורת שלום ע' 181 ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 267 ואילך.

28 ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב.

29 ראה סה"מ תרס"ה ועזרת שבעה

27. וראה גם סה"מ תרס"א ע' קסו ואילך. תרח"ץ ע' מא ואילך.

24 לקו"ת שם ואילך. סה"מ תרס"ה שם ע' רכט.

25 ראה תענית ז, א.

26 בכורות ו, א. וש"נ.

27 בכל הבא לקמן — ראה סה"מ

תרס"ה שם ע' רכו ואילך. עזרת שם ע' קמד

שנמשך מאו"ס שלפני הצמצום, שזהו שחזר והאיר כו', מ"מ ה"ה בבחינת קו מצומצם לפי ערך העולמות, ובא בבחינת התחלקות דמעלה ומטה. וכיון שאור הממכ"ע הנה גם בשרשו יש נתינת מקום לזולת, הרי ענין הרצוא שבו (רצונו להכלל במקורו, או רצונו שהמקור יתגלה במקומו של האור) אינו ביטול המציאות לגמרי, שהרי גם במקורו ישנו ענין דנתינת מקום לזולת. וכן הוא בענין דשוב, שהוא באופן של התיישבות האורות בכלים, בהתיישבות ממש. אמנם, ענין הרצוא ושוב שמצד אור הסוכ"ע הוא באופן אחר לגמרי. דהנה, אור הסוכ"ע, הגם שנמשך ג"כ ע"י הקו, דכל העיגולים נמשכים ע"י הקו, מ"מ, שרשם הוא מאו"ס שלפני הצמצום, מהעיגול הגדול שלפני הקו, ואין הצמצום פועל בהם כ"כ כו'. ולכן ענין הרצוא הוא באופן שרוצה להתבטל ממציאותו לגמרי, שהרי במקורו אין נתינת מקום לזולת כלל, וגם השוב אינו התיישבות האורות בכלים, אלא ביטול הכלים אל האורות. והענין בעבודת האדם, דענין הרצוא שמצד אור הממכ"ע הוא שרוצה באלקות ואינו רוצה בשום דבר אחר חוץ מאלקות, אבל זהו באופן שאינו מתבטל ממציאותו, אלא שקרבת אלקים לי טוב³⁰, או אפילו באופן דקרבת אלקים טוב בעצם, דכל זה הוא באופן שאינו בטל ממציאותו. וכן השוב הוא שמאיר בו גילוי האור בבחינת התיישבות. משא"כ הרצוא ושוב שמצד סוכ"ע, הנה הרצוא הוא באופן שבטל ממציאותו לגמרי, והשוב אינו התיישבות האורות בכלים, היינו שהכלי אינו מבלבל להאור, כיון שקולט את האור, אלא השוב הוא ביטול הכלים אל האורות. וזהו ענין הרצוא ושוב שבפרה אדומה, שהוא למעלה מהרצוא ושוב דשאר כל המצוות³¹, כי הרצוא ושוב דפרה אדומה הוא מבחינת סוכ"ע, שלכן שתי התנועות דרצוא ושוב הם באותו הענין דאפר פרה, שהו"ע האפר ומים חיים שניהם יחדיו, שהרי ענין הטהרה אינו נעשה ע"י האפר לבדו ולא ע"י המים חיים לבדם, כי אם ע"י שניהם יחד דוקא, שענין זה הוא מבחינת סוכ"ע דוקא.

(ו) **וזהו** וידבר הוי' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חוקת התורה אשר צוה הוי' גו'. וידבר הוי' קאי על בחינת הוי' דלתתא, הוי' דסדר השתלשלות, בחינת ממכ"ע, שמשם הוא הדיבור למשה ואהרן. ומ"ש אח"כ אשר צוה הוי' קאי על שם הוי' דלעילא, הוי' דעתיק, שלמעלה מסדר ההשתלשלות³², ששם אין נתינת מקום למציאות של זולת כלל,

(32) ראה לקו"ת חוקת נו, ג.

(30) תהלים עג, כח.

(31) סה"מ תרס"ה שם ע' רט ואילך.

ומשם נמשך הענין דפרה אדומה. ולכן נקראת בשם חוקת התורה, דחוקה הוא מלשון חקיקה³³, וכידוע ההפרש בין אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה, דאותיות הכתיבה הם בעצם דבר זר אלא שמחוכרים על הקלף, משא"כ אותיות החקיקה אינם דבר זר, והיינו לפי שפיה אדומה היא מבחי' הוי' דעתיק, שאין שם נתינת מקום לזולת כלל. וזהו גם מה שאמרו רז"ל במדרש³⁴ כיון שהגיע משה לפרשת טומאת מת אמר לו משה (להקב"ה) רבש"ע אם נטמא זה במה תהא טהרתו, לא השיבו, באותה שעה נתכרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפרשת פרה אדומה אמר לו הקב"ה כו' זו טהרתו ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת, דזה שנתכרכמו פניו של משה הוא משום שבשאר דברים הטמאים הרי עדיין נשאר בהם חיות אלקי³⁵, משא"כ בטומאת מת שהוא אבי אבות הטומאה ואין בו חיות כלל, תמה משה במה תהא טהרתו, כי מצד סדר ההשתלשלות אין אפשרות לטהר טומאה כזו. אמנם, כיון שפרה אדומה שרשה מבחינת הוי' דלעילא, בחינת אותיות החקיקה שאין שם מציאות זולת כלל, לכן אין בה שום הגבלות, ויכולה לטהר גם טומאת מת. וזהו גם מה שאמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, כי פרה אדומה שרשה מבחינת סוכ"ע, אותיות החקיקה.

וענינו בעבודת האדם, דהנה כתיב³⁶ ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, דתחילת העבודה היא בכל לבבך, דהגם שהוא רצוא שלם בכל לבו (בכל לבבך בשני יצריך³⁷), מ"מ הוא לא יותר ממה שהלב מכיל, רק בכלי הלב ולא יותר, ולמעלה מזה היא העבודה דבכל מאדך, שענין זה הוא באופן של יציאה מגדר הכלי, והוא למעלה מהגבלה. וזהו וידבר הוי' וגו', היינו, שסדר העבודה הוא מלמטה למעלה, שבתחילה צ"ל העבודה מצד הוי' דלתתא, העבודה בהגבלה דסדר ההשתלשלות, שזהו הרצוא ושוב דבחי' ממכ"ע. וזהו שאמרו רז"ל³⁸ מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קא עביד, היינו, בכדי לתקן נפשו להיות בבחי' הרצוא ושוב, ע"י הקדמת ענין הקבלת עול כו'. ולאח"ז הו"ע זאת חוקת התורה אשר צוה הוי', הוי' דלעילא, שהו"ע

(33) לקו"ת שם נו, א.

(34) במדב"ר פ"ט, ד. וראה גם לקו"ת שם נט, ד ואילך.

(35) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 326. ח"ח

(36) ואתחנן ו, ה.

(37) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י ואתחנן שם.

(38) פסחים סח, ב.

הרצוא ושוב דסוכ"ע, שיוצא מגדר הגבלה לגמרי, כמאמר רבינו הזקן³⁹ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁴⁰, איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאיין ג"ע איך וויל ניט דאיין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין, שאינו רוצה בגילויים כו', שזהו בחינת רצוא ושוב דסוכ"ע, ענין פרה אדומה. ובזה יובן גם מה שקורין פרשת פרה לפני פרשת החודש, דע"י העבודה דפרה אדומה, הרצוא ושוב דסוכ"ע שהוא באופן של יציאה מגדר הגבלה, אזי נעשה גילוי העצמות, שזהו"ע הגאולה (פרשת החודש), הגאולה השלימה שתהי' במהרה בימינו.

39) סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה יום" יח כסלו.
פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א). — נעתק ב"היום (40) תהלים עג, כה.